

Kömür ve Teminatları:

Türkiye'nin Enerji Ortamını ve Sigorta
Sektörünü Keşfetmek

2023

350

İÇİNDEKİLER

Giriş ve Arka Plan

03

Türkiye'nin Kömürden Çıkışı

04

Sigorta Sektörünün Türkiye'deki Kömür
Madenciliği ve Santralleri Üzerindeki
Etkisi

07

Türkiye Pazarındaki Sigorta Şirketleri ve
Kömür Endüstrisi ile İlişkileri

09

Türkiye'de Sigortacılık ve Kömür
Endüstrisi İlişkisine Dair Yasal
Düzenlemeler

13

Sonuç

15

Referanslar

16

Giriş ve Arka Plan

Türkiye'nin enerji ortamı son birkaç on yılda önemli ölçüde değişmiştir. Büyüyen ekonomisiyle birlikte Türkiye'nin enerji talebi artmış, bu da enerji kaynaklarının çeşitlenmesine yol açmıştır. Kömür -özellikle linyit olarak adlandırılan yerli kömür-tarihsel olarak bu talebin karşılanmasında önemli bir rol oynamıştır. Ancak sürdürülebilirlik, yenilenebilir enerji ve iklim değişikliğinin azaltılmasına yönelik küresel değişimle birlikte Türkiye, enerji politikasını uyumlaştırma konusunda baskı ve zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Türkiye'nin kömür endüstrisinin karmaşık dinamiklerini, sigorta sektörünün rolünü ve stratejilerini, kamuoyu tartışmalarını, yasal düzenlemeleri ve sivil toplumun katılımını incelemeyi amaçlamaktadır. Politika yapıcıları, işletmeleri, aktivistleri ve diğer paydaşları bilgilendirmek için birbiriyle ilişkili bu yönlerin incelikli bir şekilde anlaşılmasını sağlamayı da hedeflemektedir.

Türkiye'nin Kömürden Çıkışı

Türkiye'nin Enerji Karmasında Kömürün Tarihçesi, Mevcut Durumu ve Gelecek Projeksiyonları

Türkiye'nin kömüre olan bağımlılığı 20. yüzyılın başlarına kadar uzanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde çeşitli bölgelerde kömür bulunmuş ve 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla kömür madenciliği sanayileşme çabalarının önemli bir parçası haline gelmiştir. Türkiye genelinde linyit (yerli kömür) yataklarının keşfi, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında çok sayıda kömürlü termik santralin kurulmasına yol açmıştır. Bu çeşitlendirme, ithal enerjiye olan bağımlılığın azaltılmasına yardımcı olmuştur.

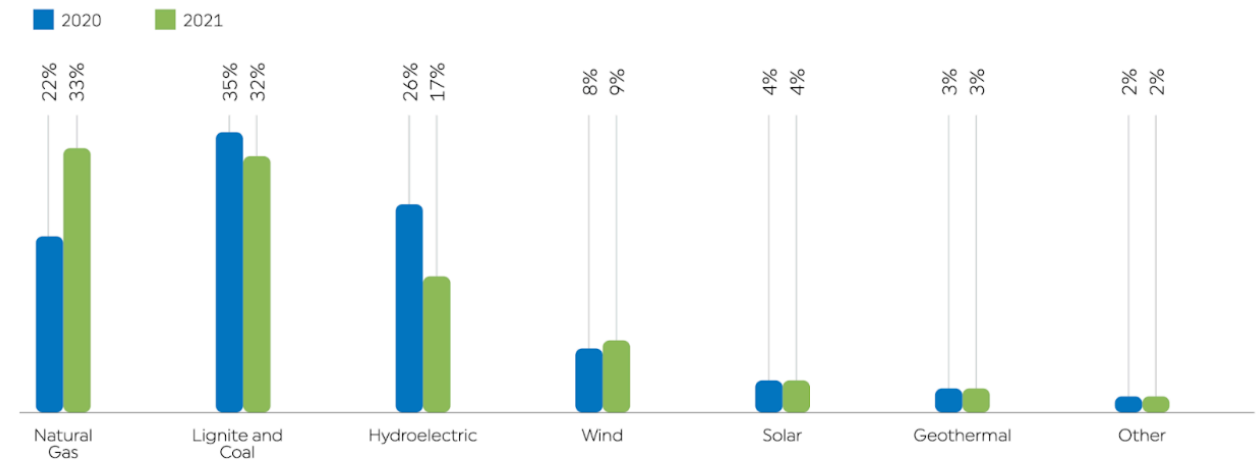
Türkiye aynı zamanda bir orta gelir ülkesidir ve uzun yıllardan beri cari açık sorunu yaşamaktadır. Hem Türkiye ekonomisi hem de enerji talebi özellikle 2000 ve

2010 yılları arasında hızla artmıştır. Artan enerji ihtiyacı çoğunlukla fosil yakıtlardan - özellikle linyit (yerli kömür) - elektrik üretimi ile karşılanmaktadır.

Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ) tarafından açıklanan verilere göre, Temmuz 2023 sonu itibarıyla Türkiye'nin toplam kurulu gücü 105.135 MW'a ulaşırken kurulu gücün kaynaklara göre dağılımı şu şekildedir: 30 hidro, %24,1 doğal gaz, %20,7 kömür, %11 rüzgâr, %9,9 güneş, %1,6 jeotermal ve %2,6 diğer kaynaklar.

Enerji üretimine 2020 ve 2021 yıllarında kaynak bazında bakacak olursak, elektrik üretiminin ana kaynakları doğalgaz, kömür ve hidro olduğu görülmektedir.

TURKEY'S ELECTRICITY GENERATION DATA BY SOURCE (ANNUAL CHANGE, 2020-2021)

Source: TEİAŞ

Türkiye yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapma konusunda da önemli adımlar atmıştır ve bu çabalar küresel eğilimlerle uyumludur, ancak kömür enerji karışımının kalıcı bir parçası olmaya devam etmektedir. Dünya genelinde 2021 yılında hızla yükselen kömür fiyatları, bu kaynaktan elektrik üretim maliyetlerinin artmasına neden olurken, ithal kömürle çalışan termik santrallerin üretimi baskılanmıştır. Türkiye son dönemde yerli alternatiflere dönerek ithalat faturasını azaltma çabalarını yoğunlaştırmıştır.

Enerji Bakanlığının stratejisi doğrultusunda mevcut politika ve mevcut kalkınma planının iki ayağı vardır; (1) "yerli" ve (2) "yenilenebilir". (1) Yerli kaynakların odak noktası, karbonu açıkça göz ardı eden ancak cari açık sorunu ile arz güvenliğine çare olarak görülen linyit kaynaklarının değerlendirilmesidir. Ancak, özellikle yeni yerli kömür yatırımları konusunda geçtiğimiz yıllarda yatırımcıların ilgisi çok sınırlı olmuştur. (2) Yenilenebilir kaynaklar tarafında ise destekleme politikası ve yenilenebilir yatırımların teşvik edilmesi sonuç vermiş ve Türkiye hidroelektrik, rüzgar ve güneş enerjisi kurulu kapasitesini artırma yönünde önemli bir adım atmıştır.

Temel olarak Türkiye'nin muazzam güneş enerjisi potansiyelinden yararlanarak ve daha fazla rüzgar enerjisi kullanarak, Türkiye'nin enerji ihtiyacı kömür kullanmadan karşılanabilir. IEA'nın Yenilenebilir Enerji Piyasası Raporu'na göre, yenilenebilir enerji alanındaki atılımlarını hızlandıran Türkiye'nin 2021-2026 döneminde yenilenebilir enerji kapasitesini en çok artıran Avrupa'da 5'inci, dünyada ise 12'nci ülke olması bekleniyor. Raporda, aynı dönemde ülkemizde kullanılacak yenilenebilir enerji kapasitesinin %53 oranında artacağı, bunun %48'inin güneş, %30'unun rüzgâr, %14'ünün hidroelektrik, yaklaşık %7'sinin biyoyakıt ve geri kalanının ise jeotermal yatırımlardan sağlanacağı öngörülmüştür.

Öte yandan, Türkiye de Paris Anlaşması'nı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde onayladı ve Türkiye taraf olan 192. ülke oldu. Türkiye'nin Paris Anlaşması gibi uluslararası anlaşmalardaki rolü, karbon emisyonlarının azaltılmasına yönelik tartışmaların ve baskıların devam etmesine yol açarak gelecekteki kömür kullanım stratejilerini etkilemektedir.

Türkiye ayrıca 2053 yılına kadar net sıfır emisyona ulaşma hedefini de açıkladı.

Kamouyu Tartışmasına Genel Bakış

Türkiye’de kömürle ilgili tartışmalar dinamik ve çok yönlüdür; ekonomik büyüme, enerji güvenliği, çevrenin korunması ve sosyal refah arasındaki dengenin karmaşıklığını yansıtmaktadır.

Türk hükümetinin kömür konusundaki tutumu genel olarak enerji güvenliği ve ekonomik büyüme taahhüdü ile karakterize edilmiştir. Kömür, enerji ithalatına bağımlılığı azaltabilecek yerli bir kaynak olarak görülmektedir. Kömür endüstrisini destekleyenler de kömürün ekonomik büyümeye, enerji bağımsızlığına ve özellikle kömür zengini bölgelerde istihdama olan katkılarını dile getirmektedir. Kamu yetkilileri ve bazı sanayi sektörleri kömürün enerji güvenliği vebağımsızlığının sağlanmasında ve enerji ithalatına bağımlılığın azaltılmasındaki rolünü vurgulamaktadır.

Öte yandan çevre aktivistleri, STK’lar ve bazı siyasi gruplar, hava kirliliği ve sera gazı emisyonları da dahil olmak üzere çevre ve sağlık üzerindeki etkilerine işaret ederek kömürden acilen uzakla-

şılması gerektiğini vurguluyor. TÜİK tarafından açıklanan en son verilere göre, Türkiye’nin toplam sera gazı emisyonları 2020 yılında bir önceki yıla göre %3 artarak 524 milyon ton (Mt) karbondioksit eşdeğerine (CO₂e) ulaştı. Türkiye’nin 2053 net sıfır hedefine ulaşmak için emisyonlarını hızla azaltması gerektiği oldukça açıktır. Türkiye’de iklim konusunda çalışan sivil toplum kuruluşları ve düşünce kuruluşları, Türkiye’nin net sıfır hedefine ulaşabilmesi için emisyonlarını 2030 yılına kadar 2020 yılına kıyasla en az %35 azaltarak 340 MtCO₂e’ye düşürmesi gerektiğini belirtmekte ve bunun gerçekçi olduğunu vurgulamaktadır.

Kamouyu tartışmalarında ve politika değerlendirmelerinde kömür için resmi ve kesin bir çıkış tarihinin olmaması dile getirilmektedir. Ancak farklı paydaşların farklı bakış açıları, detaylı bir stratejik planlama gerektiren kömürden çıkış konusunda karmaşık bir manzara yaratmaktadır.

Sigorta Sektörünün Türkiye'deki Kömür Madenciliği ve Santralleri Üzerindeki Etkisi

Kömür Santrallerine Genel Bakış

Sigorta sektörünün konuya yaklaşımını incelemeden önce, bu noktada Türkiye'deki mevcut kömürlü termik santraller hakkında bilgi vermek faydalı olacaktır. 30 MWe ve üzerinde çalışan 32 kömürlü termik santral bulunmaktadır. Resmi daha iyi anlayabilmek için bunları 2 grupta incelemekte fayda var.

1. Yaşlı Varlıklar

Bu grupta 13 santral bulunmakta olup sadece 1 tanesi devlet tarafından işletilmektedir. Ortalama yaşları 34'tür ve ~6.860 MW kurulu kapasite, toplam kömürlü termik santral filosunun %36'sını oluşturmaktadır. Neredeyse tamamı linyit varlıklarıdır ve uzun süredir özelleştirme listesinde oldukları için çoğunluğunun bakımı düzgün yapılmamaktadır.

Power Plant	Owner	Location	Age	Type of Coal	Capacity (MWe)	Parent Company	Privatization Cost (USD)
Seyitömer	Çelikler Seyitömer Elektrik	Kütahya - Tavşanlı	48	Lignite	600	Çelikler Holding	2.248 billion
Tunçbilek	Çelikler Orhaneli Tunçbilek Elektrik	Kütahya - Tavşanlı	44	Lignite	365	Çelikler Holding	521 million
Orhaneli	Çelikler Orhaneli Tunçbilek Elektrik	Bursa - Orhaneli	29	Lignite	210	Çelikler Holding	
Yatağan	Elsan Elektrik	Muğla - Yatağan	39	Lignite, fuel-oil	630	Aydem Enerji	1.091 billion
Afşin Elbistan A	Çelikler (operational rights)	K.Maraş - Afşin Elbistan	37	Lignite	1355	Çelikler Holding	1.000 billion (+)
Soma B	Soma T.S Elektrik	Manisa Soma	36	Lignite	990	Konya Şeker	685.5 million
Yeniköy	Yeniköy - Kemerköy Elektrik	Muğla - Milas	35	Lignite, fuel-oil	420	İC İctaş, Limak	2.671 billion
Kemerköy	Yeniköy - Kemerköy Elektrik	Muğla - Milas	27	Lignite, fuel-oil	630	İC İctaş, Limak	-
Çayırhan	EÜAŞ	Ankara Nallıhan	34	Lignite	620	EÜAŞ	985 million
Kangal	Kangal T.S Elektrik	Sivas - Kangal	32	Lignite	457	Konya Şeker	350 million
Çatalağzı (CATES)	Aydem Enerji	Zonguldak Çatalağzı	31	Hard coal	315	Aydem Holding	
Kardemir Karabük D.Ç	Kardemir Karabük D.Ç	Karabük	23		77.5		
Gebze Çolakoğlu	Marmara Elektrik	Kocaeli - Gebze	21	Import coal, fuel-oil	190	Çolakoğlu Grubu	-

● Listed company

Özelleştirme sonrası bu varlıkları bünyelerine katan ana şirketlerin çoğu büyük holdingler olmuştur ve sadece enerji sektörüne değil inşaat sektöründe de yatırım yapmaktadırlar (Çelikler Holding, Cengiz Holding, Limak, Konya Şeker ör-

nekler arasındadır) Doğrudan varlık sahiplerinin hiçbirisi borsada işlem görmemektedir, sadece Aydem Enerji'nin kardeş şirketi olarak Aydem Yenilenebilir Enerji borsada işlem görmektedir.

2. Genç varlıklar

Bu grupta 18 santral bulunmakta olup sadece 2 tanesi devlet tarafından işletilmektedir. Ortalama 9 yaş ve ~12.300 MW kurulu güç ile toplam kömürlü termik santral filosunun %64'ünü oluşturmaktadır.

Linyite dayalı varlıklar arasında; Eren Holding, Diler Holding, İzdemir Demir

Çelik, Odaş'ın portföyü sadece termik santrallerden oluşmaktadır; diğer bir deyişle portföylerinde başka tür santral bulunmamaktadır.

İthal kömüre dayalı varlıklar arasında; İskenderun Sugözü dışında Türkiye'deki tüm ithal kömür santralleri eşit veya 10 yaşından küçüktür. Başka bir deyişle, teknik ömürlerinin yarısında bile değillerdir.

Power Plant	Owner	Location	Age	Type of Coal	Capacity (MWe)	Parent Company
İskenderun Sugözü	İskenderun Enerji	Adana - Yumurtalık	18	Import coal	1210	STEAG, OYAK
Afşin Elbistan B	EÜAŞ	K.Maraş-Afşin Elbistan	17	Lignite	1440	EÜAŞ
İçdaş Biga	İçdaş Çelik Enerji	Çanakkale Biga	16	Import coal	405	İçdaş
Çan (18 Mart)	EÜAŞ	Çanakkale Çan	16	Lignite	320	EÜAŞ
Silopi (Ciner)	Silopi Elektrik	Şırnak Silopi	12	Asphaltit	405	Ciner Holding, GSD Holding
ZETES 1	Eren Enerji	Zonguldak Çatalağzı	11	Import coal, hard coal, lignite	160	Eren Holding
ZETES 2	Eren Enerji	Zonguldak Çatalağzı	11	Import coal, hard coal, lignite	1230	Eren Holding
ZETES 3	Eren Enerji	Zonguldak Çatalağzı	5	Import coal, hard coal, lignite	1400	Eren Holding
İçdaş Bekirli	İçdaş Çelik Enerji	Çanakkale Biga	10	Import coal	1200	İçdaş
Çoban Yıldız	Konya Şeker	Konya Çumra	8		37	Konya Şeker
Atlas İskenderun	Atlas Enerji	İskenderun	7	Import coal	1200	Diler Holding
İzdemir II	İzdemir Elektrik	İzmir Aliağa	7	Import coal	350	İzdemir Demir Çelik
Polat 1	Polat Elektrik	Kütahya Tavşanlı	7	Lignite	51	Polat Holding
Bolu Böynük	Aksa Enerji	Bolu Göynük	6	Lignite	270	Kazancı Holding
Tufanbeyli	Enerjisa Üretim	Adana Tufanbeyli	5	Lignite	450	Sabancı Holding, EON
Cenal	Cenal Elektrik	Çanakkale Biga	4	Import coal	1320	Cengiz Holding, Alarko Holding
Çan-2	Çan-2 Termik A.Ş.	Çanakkale Çan	3	Lignite	330	Odaş Enerji
Soma Kolin	Hidro-Gen Enerji	Manisa Soma	2	Lignite	510	Kolin

● Listed company

Yine bir örnek olarak Aksa Enerji'ye ait Bolu-Göynük'ün yatırım maliyeti 390 milyon USD (madencilik maliyetleri hariç), Cengiz-Alarko'ya ait Cenal'in ise 1,2 milyar USD'dir.

Bu örnekler ışığında, ister eski ister yeni olsun, özelleştirme veya yatırım yoluyla hayata geçirilen iki tipteki kömürlü santrallerin toplam aktif büyüklüğünün yaklaşık 20 milyar USD olduğu tahminlenmektedir.

Türkiye Pazarındaki Sigorta Şirketleri ve Kömür Endüstrisi ile İlişkileri

Türkiye Pazarında Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketleri

Sigorta sektöründe prim hacmi açısından gelişmiş ülkeler en büyük ülkeler olarak önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. OECD'ye göre, 2022 ve 2023 yıllarında Kuzey Amerika'nın toplam 113 milyar USD yıllık pazar hacmi ile küresel hayat dışı prim hacmine en büyük katkıyı yapması beklenmektedir. Aynı dönemde Çin ve Gelişmiş EMEA ülkelerinin küresel hayat dışı prim hacmine sırasıyla yıllık 49 milyar USD ve 30 milyar USD katkı sağladığı öngörülmektedir.

Türkiye'nin prim hacmi de 2021 yılında 96,3 milyar TL'ye ulaşmış ve 2022 yılında 100 milyar TL'yi (yaklaşık 7 milyar USD) aşmıştır. Bu büyüklükteki bir yerel sigorta pazarında 2 farklı oyuncu tipi bulunmaktadır:

- Uluslararası Şirketler: Türkiye'de faaliyet gösteren birçok büyük uluslararası

sigorta şirketi, küresel uzmanlığa sahiptir ve uluslararası uygulamalara uyum sağlamaktadır.

Bu şirketlerin kömürle olan ilişkileri, küresel şirket politikalarına ve yerel piyasa dinamiklerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

- Yerel Şirketler: Türkiye'de özel, kamu, karma, anonim ve diğerleri gibi çeşitli mülkiyet yapılarına sahip çok sayıda yerel sigorta şirketi bulunmaktadır. Bu şirketler, ulusal çıkarlar ve ekonomik kaygılar temelinde kömür endüstrisine yönelik farklı yaklaşımlara sahip olabilirler.

Hayat dışı sigorta sektörü oyuncularını olarak ise ilk 5 şirket aşağıdaki gibi listelenmektedir:

Company	Total Premium (TL, 2021)	Market Share
Türkiye Sigorta A.Ş.	11.7	11%
Anadolu Sigorta	10.7	10%
Allianz Sigorta	9.9	9%
Aksigorta	7.0	6%
Axa Sigorta	5.9	6%

Rakamlardan da görülebileceği gibi, Türkiye’de sigorta sektörü henüz yeterince büyük olmadığından, kömür ile ilgili sektörlerdeki tüm sigortalar, ülke dışındaki oyunculardan oluşan konsorsiyumlar tarafından yapılmaktadır. Uluslararası sigorta şirketleri de küresel stratejilerine uygun olarak yerel uygulamalarını uluslararası standartlarla uyumlu hale getirmektedir.

Türkiye Sigorta A.Ş

Sektörün lideri konumunda olan Türkiye Sigorta, ülkemizin yerel kamu sigorta şirketlerinin bir araya gelmesiyle kurulmuştur. TVF Finansal Yatırımlar Anonim Şirketi (Türkiye Varlık Fonu), Türkiye Sigorta’nın %81,10 oranında ana hissedarıdır. Borsa İstanbul’da (BİST) işlem gören hisse oranı ise %18,90’dır.

Şirketin sürdürülebilirliğe odaklanması oldukça yenidir. Şirketin Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ÇSY) performansını geliştirmek ve sigortacılık faaliyetlerinin küresel sürdürülebilirlikten nasıl etkilendiğini anlamak amacıyla 2021 yılında sürdürülebilirlik çalışmalarına başlamıştır. Şirket bu amaçla bir sürdürülebilirlik komitesi kurmuş, bu alandaki politikalarını belirlemiş ve 2022 yılında ilk sürdürülebilirlik raporunu yayınlamıştır. Bu raporda veya ilgili politikalarda kömürle ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Anadolu Sigorta

İş Bankası’nın iştiraki olan Milli Reasürans Şirketi, Anadolu Sigorta’nın %57,31 hissesine sahiptir. Hisselerin %30,69’u Borsa İstanbul’da (BİST) işlem görmektedir.

Anadolu Sigorta, 2019 yılında ilk Sürdürülebilirlik Raporu’nu yayınladı ve Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi’ni (UN-Global Compact-UNGC) imzaladı. Ardından, sigortacılık ve yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan olumsuz etkilerini azaltmak ve olumlu etkilerini artırmak için Çevresel ve Sosyal Risk Yönetim Sistemini tasarladıklarını beyan etmiştir. Ancak bu politikalarda kömürden çıkış ya da kömürün aşamalı olarak kullanımdan kaldırılmasına ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Şirket ilk entegre Sürdürülebilirlik Raporunu 2022 yılında GRI Standartlarına göre yayınladı ve sertifikalandırıldı. Ayrıca CDP Karbon Saydamlık Projesi İklim Değişikliği raporlamasına da başladılar.

Öte yandan, şirketin ana hissedarı ve Türkiye’nin en büyük özel bankalarından biri olan İş Bankası, 2020 yılında “kömür ve doğal gaz yakıtlı termik santrallerin sıfırdan yatırımlarının finansmanına yönelik kredileri”, 2021 yılında ise “yeni kömür madeni yatırımlarını” kapsam dışı listesine ekledi.

Allianz Sigorta

Allianz Sigorta Türkiye 2008 yılından bu yana Allianz Grubu’nun bir parçasıdır ve Allianz Grubu’nun kömüre dayalı iş modellerine ilişkin politikası doğrultusunda hareket etmektedir. Bu politika, kömüre dayalı altyapı yatırımlarının kısıtlanmasını, kömürlü termik santrallerin ve madenlerin teminat altına alınmamasını ve kömüre dayalı şirketler için elektrik üretimlerine veya termik kömürden elde ettikleri gelire göre eşik değerler uygulanmasını içermektedir.

Ayrıca, yenilenebilir ve düşük karbonlu enerjinin büyümesini desteklemek için Allianz, bu kategorideki projelere izin verirken, en geç 2040 yılına kadar kömüre dayalı iş modellerin tamamen ortadan kaldırma nihai hedefiyle kömür riskini kademeli olarak azaltmaktadır.

Aksigorta

Aksigorta, Akbank'ın bir iştirakidir ve hisselerinin %28'i Borsa İstanbul'da (BİST) işlem görmektedir.

Aksigorta'nın sürdürülebilirlik politikasında kömür açıkça belirtilmemekle birlikte "Aksigorta, iklim acil durumu, ekosistem ve toplum refahı ve güvenliği üzerinde olumsuz etkisi olan ve bu etkilerin azaltılmasının mümkün olmadığı sektör ve faaliyetlerde ürün ve hizmet sunmaz, fon yönetimi faaliyetleri kapsamında yatırım yapmaz." şeklinde ifade edilmektedir.

Öte yandan, şirketin ana hissedarı ve Türkiye'nin en büyük özel bankalarından biri olan Akbank, 2021 yılında finansman dışı faaliyetler (hariç) listesine "kömürlü termik santralleri" de ekledi.

Axa Sigorta

Axa Sigorta'nın %93'ü Axa Holding'e, %7'si ise en büyük kamu bankası olan Ziraat Bankası'na aittir.

Axa Sigorta, çevresel konularda Axa Group ile uyum içinde hareket ettiğini

belirtmektedir. Axa Grubu 2017 yılında kömürle ilgili işlere sigorta yapmayacağını açıklamıştır. Axa Sigorta'nın açıklamalarında kömürle ilgili bu kadar net bir ifade olmasa da iklim değişikliğine de odaklanmış durumdadır ve küresel karbon ayak izlerini %25 oranında azaltmayı ve yeşil yatırımlarının miktarını 12 milyar EUR'ya çıkarmayı hedefliyorlar.

Sigorta şirketlerinin kömüre yaklaşımı

Türkiye pazarının %42'sini oluşturan bu ilk 5 sigorta şirketinin işlem hacimleri göz önünde bulundurulduğunda, bu şirketlerin Türkiye'de kömüre dayalı herhangi bir varlığı sigortalayabilecek kapasitede olmadıkları açıktır.

Tarihsel olarak Avrupalı sigorta şirketleri (Allianz, Aviva, Fidelis, Hannover Re, KBC, Mapfre, Munich Re, SCOR, Swiss Re, Zurich Re gibi) kömüre dayalı varlıkları sigortalamak için konsorsiyumlar halinde Türkiye pazarında aktif olmuştur. Ancak, küresel trendlerle uyumlu olarak, özellikle Avrupa menşeli bazı sigortacılar, kömürlü termik santrallerle olan ilişkilerini yeniden değerlendirmeye başlamıştır. Piyasada değişen tutum ve baskılar neticesinde bazı varlıklardan çıkış, kısıtlamalar ve yeni sürdürülebilir yatırım stratejileri ortaya çıkmaktadır.

Diğer yandan, kömüre dayalı varlıkların sigorta teminatını için, Çin ve EMEA (Avrupa, Orta Doğu ve Afrika) bölgesinde alternatif sigorta sağlayıcılarına doğru bir kayma gözlenmektedir. Yukarıda bahsi geçen sigorta devlerinin kararları son-

rasında, kömür madenciliği şirketleri ve santralleri alternatif seçenekler aramaya başladı. Örneğin içlerinden bazıları hala kömür projelerini sigortalamaya istekli olabilecek yerel ve uzman sigortacılara yöneldi. Bazıları veya üretim seviyeleri gibi önceden tanımlanmış tetikleyicilere dayalı teminat sağlayan parametrik sigortayı dikkate alma eğilimi giderek artmaktadır. Bazı sigortacılar CM&P sektörüyle ilişkili riskleri değerlendirmekte ve kömürden elde edilen gelire bağlı olarak maliyetleri artırabilmekte veya sınırlamalar getirebilmektedir. Bir diğer kayda değer eğilim ise kömür bazlı işletmeler ile yenilenebilir enerji ve sürdürülebilir projeler konusunda uzmanlaşmış sigortacılar arasında artan işbirliğidir. Bu değişim, kömür şirketlerinin faaliyetlerini çeşitlendirmek ve gelişen çevre standartlarına uyum sağlamak için stratejik bir çaba gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Bu nedenle, büyük sigorta şirketlerinin kömürle ilgili varlıklar için teminatlarını geri çekme kararları kömür endüstrisini önemli ölçüde etkilediğini söylemek mümkün. Kömür projeleri için yeni sigorta çözümleri aranırken, (1) alternatif sigortacılar aramak, (2) parametrik sigortayı araştırmak ve (3) yenilenebilir enerji odaklı sigorta şirketlerinden destek almak da dahil olmak üzere bir dizi yaklaşımın benimsendiği görülüyor.

Türkiye'de Sigortacılık ve Kömür Endüstrisi İlişkisine Dair Yasal Düzenlemeler

Sigorta Sektörü için Düzenleyici Çerçeve

Bu raporun hazırlandığı tarih itibarıyla, Türkiye'de sigorta sektörü ile kömür endüstrisi arasındaki işbirliğini belirleyen özel yasal düzenlemeler bulunmamaktadır. Genel sigortacılık düzenlemeleri ve iş kanunları geçerlidir, ancak kömürle ilgili özel kuralların bulunmaması, farklı uygulamalar ve yorumlar için bir alan yaratmaktadır.

Sigorta Hukuku:

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu, Türkiye'deki sigorta ve reasürans faaliyetlerine ilişkin genel ilke ve hükümleri düzenlemektedir.

Sigorta Denetleme Kurulu ve Hazine Müsteşarlığı, sigorta düzenlemelerinin uygunluğunu ve uygulanmasını denetlemekten sorumludur.

Çevre Yönetmelikleri:

Çevresel Etki Değerlendirmeleri (ÇED): Sigorta kapsamı, madencilik ve enerji santrali projelerinin potansiyel çevresel etkilerini değerlendiren ÇED yönetmeliklerine uymak zorundadır.

Hasar ve Tazminatlar: Türkiye'nin iklim

değişikliği ve çevrenin korunmasına ilişkin çeşitli uluslararası anlaşmalara uyumu sigorta sektörünü dolaylı olarak etkilemektedir.

İş Güvenliği ve Sağlığı Yönetmelikleri:

Maden Güvenliği: İş sağlığı ve güvenliği standartları da dahil olmak üzere madencilik faaliyetlerinde güvenlik ve sigortayı düzenleyen özel yönetmelikler bulunmaktadır.

Sorumluluk ve Uyumluluk: Maden şirketleri bu düzenlemelere uymalı ve sigorta poliçeleri güvenlik standartlarına uygunluğu yansıtmalıdır.

Kömür Endüstrisine Özgü Düzenlemeler

İzin ve Ruhsatlar:

Maden Ruhsatı: Yasal düzenlemeler, sorumluluk ve çevresel riskler için sigorta gereklilikleri de dahil olmak üzere madencilik ruhsatı alma kriterlerini belirlemektedir.

Enerji Santrali İzinleri: Kömürle çalışan santraller de dahil olmak üzere enerji santralleri belirli izin ve sigorta gerekliliklerine uymak zorundadır.

Çevresel Sorumluluk Sigortası:

Zorunlu Teminat: Kömür endüstrisinin, risk değerlendirmelerine bağlı olarak, olası çevresel zararlar için sigorta kapsamına sahip olmaları gerekebilir.

Hasar ve Tazminatlar: Yasal hükümler, çevresel zararlar ilgili talep ve tazminat prosedürlerini ana hatlarıyla belirlemektedir.

Yabancı Yatırım ve İştirake İlişkin Yönetmelikler:

Uluslararası Sigorta Şirketleri: Kömür ile ilgili varlıkları sigortalayabilmeleri de dahil olmak üzere, yabancı sigorta şirketlerinin Türkiye'deki faaliyetlerini düzenleyen genel-geçer yasal hükümler bulunmaktadır.

Yerel Kanunlara Uygunluk: Uluslararası sigorta şirketleri kömür ile ilgili varlıklara özgü olanlar da dahil olmak üzere yerel düzenlemelere uymalıdır.

Sonuç

Sigorta şirketlerinin Türkiye'deki kömür endüstrisine ilişkin stratejileri çok yönlüdür ve küresel eğilimler, yerel gerçekler, risk yönetimi esasları ve paydaş çıkarları arasındaki dengeyi yansıtmaktadır. Sigorta sektörü ile kömür endüstrisi arasındaki işbirliğini hedefleyen özel yasaldüzenlemeler bulunmamakla birlikte, mevcut yasal çerçeve, uluslararası etkilerle birlikte bu ilişkinin uygulamalarını ve gelişimini şekillendirmektedir.

Bu araştırma, özellikle kömürün kullanımdan kaldırılması, kamuoyundaki tartışmalar, sigorta sektörünün kömür madenciliği ve santralleri üzerindeki etkisi, sigorta şirketlerinin Türkiye pazarındaki varlığı, kömür sektörüne ilişkin stratejileri, yasal düzenlemeler ve iklim değişikliği ile ilgilenen başlıca sivil toplum kuruluşlarına odaklanarak Türkiye'nin enerji ortamının çeşitli boyutlarını incelemiştir.

Türkiye'nin enerji ortamı gelişmeye devam ettikçe, sigorta şirketlerinin stratejileri de buna paralel olarak gelişmeye hazırlanıyor. Risk yönetimine proaktif bir yaklaşım ve yeni ortaya çıkan çevresel ve sosyal paradigmalara karşı duyarlılık, muhtemelen bu alandaki gelecek stratejilerini şekillendirecektir. Düzenleyici çerçeve zorunluluğu olmasa da, sigorta sektörünün açık kuralların yokluğunda kârlılık ile sürdürülebilirlik arasında özellikle Avrupa menşeli şirketlerde sorumlu iş uygulamalarına olan bağlılık görülmektedir.

Esasen, Türkiye'nin kömür endüstrisinde faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin stratejileri, yerel talepler ile küresel zorunluluklar arasındaki dinamik bir dengeyi yansıtmaktadır. Bu stratejiler, sektörün uyum sağlama, yenilik yapma ve daha sürdürülebilir bir enerji geleceğine doğru daha geniş bir geçişe katkıda bulunma kapasitesini örneklemektedir. Yasal çerçeveler, uluslararası etkiler ve paydaş çıkarları arasındaki akışkan etkileşim, bu stratejilerin dokunduğu karmaşık dokunun altını çizmekte ve nihayetinde sektörün keşfedilmemiş sularda ihtiyat ve öngörü ile gezinme taahhüdünü yansıtmaktadır.

Referanslar

- TEİAŞ: Türkiye Elektrik İletim A.Ş, www.teias.gov.tr
- TC Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Stratejik Plan, www.enerji.gov.tr
- TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu, www.tuik.gov.tr
- International Energy Agency's Renewable Energy Market Report, <https://www.iea.org/reports/renewable-energy-market-update-june-2023>
- KPMG Sigorta Sektörel Bakış 2022 Raporu, KPMG Insurance Sector Outlook 2022, <https://kpmg.com/tr/tr/home/gorusler/2022/08/sigorta-sektorel-bakis.html>
- Sigorta şirketlerine ait 2022 yıllık raporları ve sürdürülebilirlik raporları/sunumları (eğer bulunuyorsa)
- 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
-

←350

2023
